

Budgetdirektiv 2010 med planår 2011 – 2012

Förslag till beslut

Vänsterpartiet föreslår landstingsstyrelsen besluta fastställa Vänsterpartiets förslag till budgetdirektiv 2010 enligt nedan samt anmäla beslutet till landstingsfullmäktige

Inledning – jämlik och hållbar utveckling

Stockholms läns landsting (SLL) ska vara ett föredöme för en rättvis och hållbar utveckling i regionen med minskad miljöpåverkan, minskade klassklyftor, hälsoklyftor och ökad jämställdhet.

Vänsterpartiet vill bekämpa rådande orättvisor i hälso- och sjukvården. Grupper och områden med omfattande behov måste prioriteras. För att få en jämställd hälso- och sjukvård är det viktigt att se hur kön påverkar vården.

Kollektivtrafikens andel av resandet måste öka för att Stockholmsregionen ska bli miljömässigt hållbar. Trängselavgifterna ska användas för att finansiera en utbyggnad av länets kollektivtrafik.

Bebyggelse- och trafikplaneringen liksom utvecklingen av energisystem måste utgå ifrån vad som är långsiktigt hållbart.

Alla verksamheter ska vara tillgängliga för funktionshindrade, även de som uppstår bidrag från landstinget. Nämnder, styrelser och bolag ansvarar för att barnkonventionen tillämpas. En aktiv jämställdhets- och arbetsgivarpolitik ska genomsyra landstingets alla verksamheter.

Övergripande mål:

- Befolkningens hälsa är god och befolkningen erbjuds en kvalitativt god och lättillgänglig hälso- och sjukvård i rimlig tid och på lika villkor.
- Hälso- och sjukvården måste ges på lika villkor och efter behov och resurserna styras till grupper som har de största behoven i syfte att stärka patientens ställning inom hälso- och sjukvården.
- SLL är ett föredöme inom jämställdhet, mångfald, miljö och hållbarhet.

2009-05-19

Ärende, 6

- Jämställdhetsperspektivet finns med i all verksamhet – politiken, hälso- och sjukvården, kollektivtrafiken, kulturen och regionplaneringen.
- SLL är en konkurrenskraftig arbetsgivare där medarbetarna känner arbetsglädje, stolthet, engagemang, och framtidstro i en organisation som kännetecknas av kompetens och långsiktig verksamhetsutveckling.
- Ekonomin är i balans.
- Landstingsskatten ska vara 12:27 kr per skattekrona.
- Avgifterna för akuta besök inom barnsjukvården tas bort.
- Avgiften för mammografiscreening tas bort.
- SLL prioriterar en ökning av kollektivtrafikens andel av transporterna.

Hållbar region- och trafikplanering

Stockholms län ska utvecklas på ett sätt som ger mer jämställda och jämlika levnadsvillkor för alla invånare. Länets befolkning växer med 30.000 nya invånare varje år. Denna tillväxt måste styras politiskt så att den sker på ett socialt och miljömässigt hållbart sätt. Vi måste också på ett bättre sätt utnyttja de förutsättningar som ges av den täta befolkningsstrukturen och de skalfördelar som en storstad ger.

All region- och trafikplanering ska utgå från ambitionen att minska klass- och könsklyftorna, öka mångfalden och skapa en socialt och ekologiskt hållbar utveckling i Stockholmsregionen. Segregeringen som finns mellan länets norra och södra delar måste brytas. Omställningen för ett rättvist, jämställt och jämlikt Stockholm med en hållbar utveckling måste börja snarast.

Klimatförändringen innebär en stor utmaning för Stockholmsregionen. Bilismens andel av transporterna ökar och därmed luftföroreningarna. Vid sidan av de globala utsläppen av växthusgaser ger biltrafiken också upphov till buller och lokala utsläpp av hälsovådliga ämnen och partiklar. Detta skapar ohälsa och stress för dem som bor eller vistas i trafikstörda miljöer. Att minska trafikens hälsopåverkan och möta hoten mot miljön är viktiga grundstenar i bygget av ett hållbart län som är attraktivt för människor att bo och verka i. Vi vill därför styra över resande från bil till kollektivtrafik och begränsa biltrafiken särskilt i tätbebyggda områden.

Stockholms särart med dess natur- och kulturvärden måste skyddas. Ny infrastruktur får inte skapa barriärer i staden och de gröna kilarna måste

2009-05-19

Ärende, 6

bevaras. Vid trafikupphandlingar ska tydliga krav ställas på såväl miljö som sociala faktorer.

En god balans mellan utveckling och naturhänsyn måste vara grunden för såväl region- och trafikplaneringen som för landstingets övriga verksamheter. Landstinget ska fortsätta att utveckla sitt ambitiösa miljöarbete och behålla sin ledande position på miljöområdet. Mälarens och Östersjöns vatten är av omistlig betydelse för både människor och djur. Därför ska landstinget bland annat fortsätta arbetet med att kartlägga och åtgärda problemen med medicinrester i Stockholms vatten.

- All region- och trafikplanering syftar till en socialt och ekologiskt hållbar utveckling i Stockholmsregionen
- Miljökrav och sociala krav ställs vid upphandlingar
- Arbetet med kartläggning av medicinrester i vattnet fortsätter

Ekonomisk utveckling – hur klarar SLL ekonomi och verksamhet i balans?

Världsekonomin är inne i en mycket djup kris. Finanskrisen har resulterat i en global lågkonjunktur som till stora delar härledas till utvecklingen i USA. Den utlösande faktorn till finanskrisen var en amerikansk fastighetsbubbla. Svensk ekonomi är mycket sårbar p.g.a. exportberoende och Sverige har drabbats hårt av krisen.

För att klara välfärden i kommun- och landstingssektorn har regeringen i vårpropositionen beslutat att statsbidragen till kommunsektorn ska öka med 7 miljarder kronor 2010 och 5 miljarder kronor årligen 2011- 2012 . För Stockholms läns landsting ger det ett tillskott med 453 miljoner kronor 2010 och 321 miljoner kronor per år 2011 och 2012. Detta kallar regeringen för en expansiv ekonomisk politik, men faktum är att dessa tillskott inte ens räckt för att täcka löne- och prisuppräknningen i en vanlig konjunktursituation 2009- 2012. Konjunkturinstitutet har klargjort att det skulle behövas minst 3 miljarder 2009 och 9 miljarder 2010 för att klara nuvarande kvalitet i välfärden.

Regeringen har valt att sänka skatter med över 100 miljarder kronor, varav över 20 miljarder så sent som i höstas. Regeringens totala skattesänkningar motsvarar exakt de samlade underskotten i den offentliga sektorns finanser. Dessa pengar hade gjort betydligt större nytta om de används till direkta jobb i kommunsektorn för att bibehålla och stärka välfärden. Det är inte åtstramningar som behövs för att klara välfärden i krisens spår. Ytterligare

2009-05-19

Ärende, 6

åtstramningar bidrar bara till att försämra välfärden och fördjupa lågkonjunkturen.

Regeringens passivitet och oansvariga skattesänkingspolitik riskerar i nuvarande lågkonjunktur leda till kraftiga försämringar av Stockholms läns landsting skatteintäkter. De minskade skatteintäkterna ser ut att leda till ett försämrat resultat 2009 på ca 600 miljoner jämfört med budget. Landstingets ekonomiska utsikter inför de kommande åren är mycket dystra. För att klara en trygg utveckling för Stockholmarnas sjukvård och kollektivtrafik krävs åtgärder som säkrar finansieringen utan att äventyra kvaliteten i landstingets kärnverksamheter.

Det behövs ett långsiktigt program för effektiviseringar som utarbetas tillsammans med landstingsstyrelsens strategiska utskott och Produktionsutskottet. Regeringen behöver utöka statsbidragen till landstingssektorn redan 2009 och landstinget själv måste återföra skatteuttaget till 12,27 per skattekrona inför 2010. Dessa åtgärder är absolut nödvändiga 2009 och inför 2010 för att säkra kvaliteten i både sjukvården och kollektivtrafiken.

En arbetsgivarpolitik för makt och inflytande

De politiska målen med hälso- sjukvården kan bara genomföras om det finns personal som vill utföra visionerna. Det kräver en genomtänkt arbetsgivarpolitik med syfte att skapa attraktiva arbetsvillkor. Målsättningen ska vara en engagerad personal som vill arbeta inom sjukvården.

Det nuvarande utvecklingskansliet ska avvecklas och istället ska ett framtidskansli inrättas. Detta ska stödja personalinitiativ för utveckling av den egna verksamheten, samt verka för att beslutsfattande och ansvar för verksamhetens innehåll läggs närmare driften. Framtidskansliet får även i uppdrag att aktivt stödja utveckling av samverkan med kommunerna. I alla beslut som rör personalen ska landstinget även samverka med de fackliga organisationerna. De är en viktig resurs i landstingets utveckling.

Vänsterpartiet i Stockholms läns landsting vill stärka teamet. En grundförutsättning för detta är att all vårdpersonal schemaläggs. Landstingets ersättningssystem till vården ska premiera teamarbete, kravspecifikationer ska förtydliga vikten av team och vårdkedjor.

Vänsterpartiet stödjer det påbörjade arbetet med Lean som en väg att ge makt och inflytande för personalen samtidigt som det stödjer brukarnas situation utan att sätta det demokratiska politiska inflytandet ur spel.

2009-05-19

Ärende, 6

Sjukskrivningar är könssegregerade. Främst är det kvinnor inom offentlig sektor som är sjukskrivna. Dålig arbetsmiljö är allt för ofta en av förklaringarna. Arbetsmiljö måste bli en prioriterad fråga. En ordentlig översyn av arbetsmiljön inom vården ska göras och vi vill börja med att lyfta arbetsmiljön för skötare inom psykiatri och undersköterskor i geriatriken.

Självklart måste landstinget komma tillrätta med de osakliga löneskillnader som fortfarande existerar, men det är även av vikt att kvinnodominerade yrken i offentlig sektor uppvärderas lönemässigt. Lönekartläggningen ska fortlöpande följas upp och en strategi för jämställda löner tas fram.

Landstinget ska genom avtal ta ansvar även för personalverksamheter som är upphandlade. Tydliga krav på kompetensutveckling, samverkan, kollektivavtalsliknande villkor, meddelarfrihet, EU:s arbetstidsdirektiv och antidiskrimineringsklausuler ska ställas vid upphandling.

Arbetet med att ta fram lokala jämställdhetsplaner ska utvecklas. Vid rekrytering av chefer ska kunskap om jämställdhetsarbete vara meriterande och där så inte finns ska kompetensutbildning ske. Särskilda insatser ska göras för att rekrytera kvinnor till högre chefsuppdrag. Den certifierade jämställdhetsutbildningen ska fortsätta. Särskilda insatser ska göras för att locka fler män till vården.

- Ett framtidskansli ska inrättas för att personalen i landstingets egna verksamheter ska kunna öka sin makt och sitt inflytande.
- Lönekartläggningar ska fortlöpande följas upp och en strategi för jämställda löner tas fram.
- All personal inom hälso- och sjukvården schemaläggs.
- Uppdra åt landstingsstyrelsen att genomföra en genomlysning av området städning inom vården samt en plan för utveckling av städning som eget kompetensområde
- Fördubbling av antalet lönebidragsanställda, samt aktivt rekrytera ungdomar med funktionshinder till sommarjobb

Hälso- och sjukvård utifrån behov

Alla har rätt till hälso- och sjukvård på lika villkor efter behov oavsett var i länet man bor. Så ser det inte ut i Stockholms län. Det finns stora ohälsoskillnader som är kopplat till klass och kön. Vårdens resurser är inte fördelade efter behov. Vi har idag en hälso- och sjukvård som är efterfrågestyrd istället för behovsstyrd.

2009-05-19

Ärende, 6

Hälso- och sjukvården kan inte undanröja orsakerna till sociala skillnader i hälsa. Däremot kan hälso- och sjukvården göra en hel del för att lindra effekterna och underlätta rehabilitering. Erfarenheterna från andra delar av Sverige visar att en primärvård som aktivt erbjuder rökavvänjning, fysisk aktivitet på recept och gruppverksamhet för att stimulera till bättre matvanor kan påverka hälsorelaterade levnadsvanor inom alla samhällsgrupper förutsatt att man har tillräckliga resurser och tillräcklig tid.

Vårdval Stockholm infördes den första januari 2008. Den nya ersättningsmodellen hastades fram av en borgerlig majoritet med Moderaterna i spetsen. Kritiken mot Vårdval Stockholm har varit massiv från professionen, fackförbund, pensionärs- och patientorganisationer och oppositionen, men den borgerliga majoriteten vägrar att lyssna.

Vårdval Stockholm bidrar till att förstärka hälsoklyftorna eftersom det inte finns någon social komponent i ersättningssystemet. Vårdcentralerna får lika mycket betalt för en snuva som en depression. Korta besök premieras framför vårdkvalitet för dem som behöver längre besök eller hembesök. Vårdmottagningarnas ansvar för förebyggande och hälsofrämjande arbete har i vissa fall försvunnit helt.

Den borgerliga majoriteten har aviserat att förändringar av ersättningssystemet ska göras 2011. Det räcker inte. Om ingenting görs nu så kommer hälsoskillnaderna att befästas inför lång tid framöver och vårdcentraler i utsatta områden med stora behov kommer slås ut ekonomiskt. Vi vill göra förändringar av ersättningsmodellen redan nu som innebär att den ekonomiska ersättningen tar hänsyn till vårdtyngd och socioekonomi. Förutsättningar måste ges att prioritera förebyggande och hälsofrämjande arbete och kvalitet måste prioriteras före korta besök.

Mycket inom allmänpsykiatri under senare år har handlat om att utveckla öppenvården. Det är bra, men vi behöver också en slutenvård som är värd namnet och där finns det mycket att göra för att förbättra bemötande, tillgänglighet och vårdmiljöer. En särskild genomlysning av den psykiatriska slutenvården behöver därför göras i nära samverkan med brukarorganisationer och patientföreningar.

Inom barn- och ungdomspsykiatri ökar köerna till neuropsykiatriska utredningar varje år. Detta bör analyseras utifrån ett kön- och områdesperspektiv för att säkerställa att resurserna är rätt fördelade.

2009-05-19

Ärende, 6

Att stödja livet i vården

Många svåra livshotande sjukdomar har med den medicinska utvecklingen fått en allt bättre överlevnadsprognos. Nya krav ställs därför på hälso- och sjukvården. En plan för kompetensutveckling i bemötande av kroniker bör tas fram inkluderande ett barn-, genus- och mångfaldsperspektiv. En redan stor kronikergrupp som växer för närvarande är cancerpatienter. Arbetet med att förbättra ledtiderna i cancervården ska intensifieras och en skriftlig vårdplan för rehabilitering ska upprättas för alla cancerpatienter.

Rehabilitering och habilitering är en del av landstingets hälsofrämjande och förebyggande arbete och bör få såväl högre prioritet som tydligare styrning i landstinget. Många med neurologisk funktionsnedsättning saknar en rehabiliteringsplan i vårt län. Arbetet med att skriva rehabiliteringsplaner i samarbete med patienten måste förbättras väsentligt. I dag finns en ojämn fördelning av habiliterings- och behandlingsinsatser för människor med medfödd eller tidigt förvärvad funktionsnedsättning. Kompetensen inom såväl psykiatri som den somatiska vården om olika typer av funktionsnedsättning ska öka. Hjälp och stöd kring frågor om sex och samlevnad för unga måste förbättras. Landstinget ska i alla beslut som rör funktionsnedsättning samverka med handikapporganisationerna. SLL ska i beställningar och avtal aktivt arbeta för att även verksamhet i privat drift är handikappanpassad.

Det läggs idag mycket ansvar och lite resurser hos vårdcentralerna för patienter med komplexa vårdbehov. Vänsterpartiet vill stärka vårdcentralerna som nav för befolkningen i det förebyggande och kontinuerliga folkhälsoarbetet. Vårdcentralerna ska ges ett utökat uppdrag i omhändertagandet av kroniker. För att detta ska vara möjligt måste vårdcentralen avlastas från uppdrag av akut och mer tillfällig art och tilldelas resurser utifrån andra parametrar än snabb expediering av patienter. Samordningsförbunden mellan försäkringskassa, länsarbetsnämnd, kommun och landsting ska fortsätta att utvecklas.

- Befolkningens hälsa är god och befolkningen erbjuds en kvalitativ god och lättillgänglig hälso- och sjukvård i rimlig tid och på lika villkor
- En strategi för hur patientens ställning ska stärkas och patientmakten öka tas fram

2009-05-19

Ärende, 6

- Utredda eventuella undanträngningseffekter av vårdgarantin och hur det påverkar de som är kroniskt sjuka att få vård efter behov
- Förändringar av ersättningssystemet görs under 2010 så att hänsyn tas till vårdtyngd och socioekonomi
- Arbetet ska så långt som möjligt hälsoorienteras, särskilt inom primärvården
- En särskild genomlysning av den psykiatriska slutenvården görs i nära samverkan med brukarorganisationer och patientföreningar.
- Den kraftiga ökningen av neuropsykiatriska utredningar inom barn- och ungdomspsykiatri analyseras utifrån ett kön- och områdesperspektiv för att säkerställa att resurserna är rätt fördelade

Satsa på utveckling av den landstingsdrivna vården

Den borgerliga majoriteten lägger all kraft på att privatisera hälso- och sjukvården och ingen åt att utveckla den landstingsdrivna vården. När den privata vården inte klarar ta sitt ansvar, så förutsätts den landstingsdrivna vården täcka upp och ta sitt ansvar. Den landstingsdrivna vården förutsätts ta ansvar för de socialt tunga områdena, men med allt mindre ekonomiska resurser. De landstingsdrivna verksamheterna är utsatta för en borgerlig anorektisk politik.

Detta vill vi ändra på genom att ge den landstingsdrivna vården goda förutsättningar till utveckling verksamhetsmässigt och ekonomiskt. SLSO:s bör tydligt fokusera på utveckling istället för avveckling och SLSO ska alltid ges möjlighet att lämna egenregianbud i samband med upphandling. Ersättningssystemen förändras så att det blir lönsamt för landstingsdrivna verksamheter att driva verksamhet i områden med stora vårdbehov. Möjlighet till ökad profilering för den landstingsdrivna verksamheten ges. Möjligheten för landstingsdrivna vårdenheter att övergå i s.k. intraprenader snabbtreds. Intraprenader skulle förhoppningsvis kunna ge möjlighet till ett ökat självbestämmande för personalen. Framtidskansliet ges ett särskilt uppdrag att stödja utvecklingen av de landstingsdrivna verksamheterna.

- Ägardirektiv till SLSO som fokuserar på utveckling istället för avveckling
- Egenregianbud ska alltid kunna lämnas i samband upphandling
- Ökade möjligheter för de landstingsdrivna verksamheterna till profilering
- Möjligheten för landstingsdrivna vårdenheter att övergå till intraprenader snabbtreds

2009-05-19

Ärende, 6

- Framtidskansliet ges ett särskilt uppdrag att stödja utveckling av de landstingsdrivna verksamheterna

En taggad tandvård

Tandhälsan har betydelse både för kroppens och själens hälsa. Samarbetet mellan tandvården och den övriga hälso- och sjukvården behöver stärkas. Den förebyggande tandvården är viktig och bör ha ett nära samarbete med primärvården. Det råder idag brist på tandhälsodata för vuxentandvården. Denna brist behöver åtgärdas. Det råder även stora brister i den uppsökande munhälsobedömningen. Folktandvården AB i Stockholm bör ges utökade uppdrag inom dessa områden.

Många avstår från tandvård av rädsla eller av ekonomiska skäl. Rädsla och pris tillsammans kan bli en oöverstiglig tröskel, särskilt för redan utsatta grupper som hemlösa eller tortyrskadade. Stockholms läns landsting ska värna om låga priser i Folktandvården. Viktigt att uppmärksamma är även bemötande av andra utsatta grupper, till exempel MRSA-patienter och HIV-smittade. Kontinuerlig utbildning bör finnas i hur man bemöter särskilt utsatta grupper.

Asylsökande och gömda barn har rätt till tandvård men är svåra att nå. Det är därför viktigt att Folktandvården ser över sina rutiner för att kalla dessa barn.

Kulturen - en kärnverksamhet för länet

Kulturens roll som motor i den regionala utvecklingen kan inte överskattas. Dess betydelse för att stärka folkhälsan är väldokumenterad. Det är dags att landstinget utvecklar en aktiv regional kulturstrategi för integration, hälsa och kommunikation. Vänsterpartiets målsättning är att kulturbudgeten ska vara en procent av landstingets totala budget.

Kulturperspektivet ska vara levande i den regionala utvecklingen. Att landstinget finns med i utvecklingen av film och rörliga bilder i Mälardalen är i det perspektivet väsentligt. Film Stockholm ska vara en aktiv part i produktionscentrum för film i Mälardalen.

En satsning ska göras för att uppmärksamma andra kulturers kultur. Ett särskilt stöd ska inrättas och en handläggare tillsätts som ska samverka med hemslöjdskonsulentens internationella slöjd och med mångfaldskonsulenten.

2009-05-19

Ärende, 6

Landstinget stödjer på olika sätt kultur i vården. Dessa verksamheter ska utvärderas och utvärderingen ska leda till förslag om hur återkommande kulturprojekt mer långsiktigt kan integreras och budgeteras.

Forskningsprogrammet Kultur i vården ska få förnyat mandat. Det är viktigt att forskningsprogrammet får ett fortsatt starkt mandat och att medel finns avsatta som ograverat går till forskning. Forskningens resultat ska få ett tydligare uppdrag att spridas och implementeras i verksamheterna.

Satsningar på kollektivtrafik

Klimatförändringen är en av vår tids stora utmaningar och alla infrastruktursatsningar måste göras med utgångspunkt i minskad klimatpåverkan. En väl fungerande kollektivtrafik underlättar resandet i länet och bidrar samtidigt till minskade utsläpp och bättre energieffektivitet.

Prognoser visar att biltrafiken i Stockholms län ökar på bekostnad av det kollektiva resandet och idag sker tre fjärdedelar av alla resor med bil. Den trenden måste brytas. För att uppnå detta måste kollektivtrafiken byggas ut och göras mer attraktiv. Det radiella nätet med tunnelbana och pendeltågstrafik ska förstärkas men måste också kompletteras med tvärförbindelser för att möjliggöra fler och effektivare byten. SL måste också bli tydligare i sin ambition att vinna marknadsandelar från bilen och bör utreda vilka metoder som finns tillgängliga för att öka andelen kollektivtrafikresenärer. Utrymmet för cykel- och gångtrafikanter ska också utökas med bland annat fler och bättre cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafikens stationer.

- Kapacitetshöjande åtgärder vidtas i det radiella nätet och tvärförbindelserna förbättras
- Möjligheten att trafikera vissa linjer med elektriska fordon i form av trådbussar utreds
- Fler direktbusslinjer som angör bland annat Cityterminalen införs
- Tvärspårväg Syd snabbutreds
- SL verkar i samarbete med kommunerna för att fler cykelparkeringar anläggs i anslutning till tåg- och busstationer
- SL utvecklar strategier för att öka andelen kollektivtrafikresor i länet

En trafik tillgänglig för alla

En rättvis tillgång till transportmedel är en viktig faktor för att överbrygga klyftor och bryta segregering. Därför ska taxan vara låg och enhetlig så att alla har möjlighet att åka med kollektivtrafiken. Det krångliga och orättvisa

2009-05-19

Ärende, 6

zonsystemet ska avskaffas och den populära enhetstaxan återinföras. Oavsett var i länet man bor ska priset vara detsamma - det är både enkelt och logiskt. Byten mellan olika trafikslag måste också förenklas och ingen ska behöva visas flera gånger under en resa.

SL måste höja ambitionen i arbetet med tillgänglighet av fordon och stationsmiljöer för att tillgänglighetsmålen ska nås 2010. En god tillgänglighet gynnar alla och möjliggör dessutom för personal med funktionsnedsättningar att arbeta i kollektivtrafiken.

- Enhetstaxan i SL-trafiken återinförs med lågt och enhetligt pris i hela länet
- För att underlätta för resenärerna införs öppna spärmlinjer under rusningstrafiken
- En trohetsrabatt i form av tolfte månaden gratis införs
- Extra åtgärder vidtas för att nå tillgänglighetsmålen 2010

En trygg trafik

Sedan 2001 är jämställdhet ett nationellt transportpolitiskt mål. Transportsystemet ska utformas så att det svarar mot både kvinnors och mäns behov. Även barn och ungdomar ska känna sig trygga och välkomna i kollektivtrafiken. Särskild hänsyn ska tas till detta vid planering av trafiken. För att göra kollektivtrafiken säkrare och tryggare för alla, inte minst kvinnor och unga, krävs att mer personal rör sig ute på tåg, bussar och stationer, även på kvällar och nätter. Ingen ska behöva avstå från att resa kollektivt av rädsla för hot och våld.

Även personalens arbetssituation ska vara trygg och säker. Större krav på personalens villkor ska ställas i den upphandlade trafiken och meddelarfrihet skrivs in i avtalen. Punktlighet är en viktig faktor för att skapa tillit till kollektivtrafiken. Vid störningar i trafiken ska rutiner och beredskap finnas för omhändertagande av de resenärer som drabbas och personalen ska ha en kompetens som gör att de känner sig trygga i sin yrkesroll.

- Jämställdhet präglar utformningen av transportsystemet
- Icke-komersiella mötesplatser utvecklas i kollektivtrafiken
- Personalens ställning stärks och meddelarfrihet skrivs in i avtalen
- Gränsen för ungdomsrabatt höjs gradvis till 25 år
- Mer personal tillgänglig i kollektivtrafiksystemen
- Goda rutiner ska finnas vid störningar i trafiken

2009-05-19

Ärende, 6

Färdtjänst på lika villkor

Så många som möjligt ska ges möjlighet att åka med den ordinarie kollektivtrafiken. För alla andra ska Färdtjänsten vara ett fullgott alternativ. Som en del av den allmänna kollektivtrafiken ska Färdtjänsten erbjuda likvärdiga villkor ifråga om taxa och resegaranti som den ordinarie kollektivtrafiken. Utbyggnaden av närtrafiken ska fortsätta med fler linjer och tätare turer.

- Likvärdiga villkor ifråga om taxa och resegaranti gäller i Färdtjänsten som i den övriga SL-trafiken. En särskild ankomstgaranti införs.
- Utbyggnaden av närtrafiken fortsätter

En skärgård för alla

Skärgårdens unika natur- och kulturvärden är en attraktiv och omistlig del av Stockholms län. Samtidigt som det rörliga friluftslivets och båtlivet ger stora möjligheter till rekreation och upplevelser, måste den bofasta skärgårdsbefolkningen garanteras goda villkor.

Alla ska ha möjlighet att besöka vår unika skärgård. Genom att göra skärgården tillgänglig för fler skapas nya möjligheter till arbete och försörjning för den bofasta skärgårdsbefolkningen. Ett viktigt inslag i en sådan strategi är att öppna upp skärgården för besökande året runt och förbättra kommunikationerna. Skärgårdstrafiken bör utvecklas och bättre integreras i den övriga kollektivtrafiken så att pendling både till länscentrum/kommuncentrum och mellan öarna möjliggörs. Det skall vara möjligt att bo i de tätortsnära delarna av skärgården och samtidigt arbeta på fastlandet.

För att uppmuntra fler att besöka skärgården vintertid bör SL:s periodkort gälla utan tillägg i Waxholmsbolagets vintertrafik. Skärgårdsstiftelsen bedriver ett förtjänstfullt tillgänglighetsarbete på sina områden/markor. För att möjliggöra för än fler att besöka skärgården skall tillgänglighetsarbetet utvecklas ytterligare.

- SL-taxa gäller ombord på skärgårdsbåtarna vintertid

2009-05-19

Ärende, 6